

El desenvolupament rural, un tema complex que mereix més atenció

Eradicar la pobresa extrema i la fam és el primer Objectiu de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM), la qual cosa faria pensar que el desenvolupament rural ocupa un paper prioritari en l'agenda internacional, donada l'estreta relació entre productivitat agrícola, fam i pobresa.

A més de per la seva importància, el sector agrícola destaca per generar els més apassionats debats. Potser perquè d'ella depèn la supervivència de centenars de milers de persones, les postures sobre quin tipus d'agricultura (petits productors o grans empreses, química o ecològica, llavors tradicionals o transgèniques...) són variades i les actituds, a vegades, extremes.

La cooperació, no obstant, no es fa eco d'aquesta importància. En la seva revisió de l'Ajuda **Oficial al Desenvolupament** per al sector agropecuari, **Gonzalo Marín i Álvaro Areta** ens mostren que el finançament ha disminuït i no es correspon amb la intenció d'aconseguir els ODM. Mentre aquests gairebé no avancen, la globalització s'estén ràpidament provocant grans canvis que afecten l'agricultura.

La globalització ha tingut els seus guanyadors i els seus perdedors. La internacionalització de les empreses distribuïdores, visible en l'extensió de supermercats, influeix en els processos de producció i venda dels petits productors, com exposa **Martine Dirven**. Si els petits productors no reben ajuda per a adequar la seva oferta a les noves condicions de la demanda, per mitjà de l'augment de la productivitat, l'agregació de valor a les matèries primeres i la defensa de sectors comercials en retrocés, com els mercats locals, el seu futur és incert.

Les dones en el medi rural constitueixen un 60% de la mà d'obra i proporcionen la major part dels ingressos familiars. Malgrat això, la doble marginació que pateixen –en raó de gènere i de grup social– les priva del seu paper d'agents econòmics. Com exemplifica **Isabel de Felipe** en l'article sobre **microcrèdits i gènere**, aquests poden ser en determinats contextos un instrument adequat.

Les organitzacions de cooperació pretenen aconseguir una millor posició per als petits productors. L'augment de la productivitat, un dels enfocaments més utilitzats, pot aconseguir-se amb mètodes tradicionals (reg, fertilitzants químics o orgànics) o amb nivells superiors de tecnologia. Ambdues opcions obren sengles debats quant a les solucions possibles:

El primer té a veure amb l'agricultura **sostenible**, defensada per moltes organitzacions de desenvolupament del Nord i del Sud, el concepte del qual contribueix a aclarir **Maria Inés Mínguez**.

El segon es refereix a l'**ús de llavors transgèniques**. **Jean Louis Durand** fa a l'article un anàlisi de la situació en què es troben els Organismes Genèticament Modificats en relació amb l'agricultura, fent insistència en els problemes que produeix la privatització del patrimoni genètic. El repàs d'aquest tema es completa amb una ressenya sobre el

document de l'Organització Mundial de la Salut que recull l'estat del debat sobre la seva perillositat sanitària i ambiental.

En tot cas, l'entrada en el mercat per als petits productors passa per augmentar el seu nivell tecnològic, sigui per mitjà d'innovacions en la dimensió "dura" de la tecnologia (equips per a la transformació de la producció) o en la "suau" (formes d'organització i gestió empresarial), tal com mostren **Cristina Moyano** i **Carlos Mataix** en l'estudi **de cas sobre Nicaraguaoop**, un exemple de com les cooperatives poden proveir a les famílies de petits productors dels serveis necessaris per a adaptar-se al mercat.

No obstant, tota la tecnologia introduïda pot ser insuficient davant dels vaivens dels mercats. La tecnologia millora la capacitat de competir, però no tots poden absorbir-la al mateix nivell. Depèn dels recursos naturals amb què compta la família camperola, de la distància als mercats, i de les regles de joc.

Les cooperatives, a més, tanquen grans possibilitats com a agents de desenvolupament rural, a condició que tinguin determinades característiques –organització participativa, fins socials,...-, com és el cas de les que presenta en l'article **Jorge Coque**, radicades als Andes colombians.

En els últims mesos, amb ocasió de la cimera ministerial de l'Organització Mundial del Comerç, s'ha posat de gran actualitat les subvencions a l'agricultura. Les opinions sobre quina posició han d'adoptar els Estats són enconades, fins i tot dins dels moviments socials i ONG. No és fàcil decantar-se per una o altra postura quan les mesures sobre el comerç internacional beneficien o perjudiquen els camperols, depenent de la seva posició en el mercat. **Julián Briz** descriu els matisos d'aquests suposats beneficis i perjudicis en el seu anàlisi de la **sobirania alimentària**.

Els límits a la sobirania alimentària vénen donats també per la dificultat de control dels preus de les matèries primeres. Pocs Estats poden enfrontar-se a oscil·lacions tan grans, quan aquestes repercuteixen en la despesa pública a causa dels costos que ocasionaria compensar les pèrdues dels petits productors en cada caiguda. Entre molts altres factors, els avanços produïts per la tecnologia han provocat que a vegades la producció es disparés, generant uns excedents més problemàtics que els beneficis que suposadament aportarien els augments de collita. Les caigudes de preu històriques de les matèries primeres (no només agropecuàries) han causat pèrdues desastroses a milions de productors, amb exemples recents com la crisi del cafè de finals dels noranta. Els intents de trobar solucions definitives han sigut molts. **Adrian Hewitt** mostra els límits i possibilitats dels instruments que existeixen avui en dia i quines condicions serien necessàries en el futur per a solucions de major abast.

La importància i l'anàlisi que reclama el seu estat actual fan pertinent abordar un tema que afecta la vida de milers de milions d'éssers humans, i en el que Enginyeria Sense Fronteres compta amb una significativa experiència. Amb aquestes exposicions, donades amb la intenció de reflectir els matisos derivats de la complexitat del desenvolupament rural, el present número de Quaderns pretén contribuir a aclarir els debats més importants que es donen actualment en el sector.